

10 ingrediënten
voor een succesvolle

Proef tuin

Succesvol
samenwerken
in de Oude
IJsselstreek

Agora en Proeftuinen

Léven tot het einde mogelijk maken. Dat is de missie van Agora. Wij willen dat mensen met een ongeneeslijke ziekte en hun naasten hun leven kunnen inrichten op een manier die past bij hun wensen en waarden. We streven naar integrale aandacht in de zorg én het sociaal domein voor vier dimensies: fysiek, sociaal, psychisch en zingeving. Dit noemen wij de palliatieve benadering.

Om dit te bereiken ondersteunen we goede lokale samenwerking rondom mensen in de laatste levensfase. Dit doen we onder andere door het organiseren van Proeftuinen. Aan de hand van de Proeftuin in de gemeente Oude IJsselstreek laten we zien hoe we dat doen. En wat het oplevert voor alle betrokkenen, met name voor de mensen in de palliatieve fase.

INHOUD

Voorwoord

'Zaaien en oogsten wat voor mensen echt van betekenis is' 5

Clémence Ross, directeur-bestuurder Agora

10 ingrediënten voor een succesvolle Proeftuin 8

Een vruchtbare bodem 10

- 1 Verhalen in het zonnetje
- 2 Gegronde redenen
- 3 Stevige wortels

Oog voor opbrengst 11

- 4 Wat je zaait, oogst je

Van de grond komen 12

- 5 Benoem een trekker
- 6 Zet een teeltplan op
- 7 Zorg voor de juiste condities
- 8 Monitoring

Tot bloei komen 13

- 9 Wat je aandacht geeft groeit

Pluk samen de vruchten 13

- 10 Deel de oogst

Portretten van partners in de Proeftuin

'Zorg dat mensen het leven kunnen leiden dat ze graag willen' 14

Kim Hanselman,
wijkverpleegkundige bij Sensire

'We maken de randen van de wetten zachter' 18

Otwin van Dijk,
burgemeester Oude IJsselstreek

'Het systeem heeft niet overal de schuld van' 22

Ron Mestrom, adviseur sociaal domein
gemeente Oude IJsselstreek

'Wij kijken verder dan de traplift, dat zien anderen nu ook' 26

Lisette Polman,
Wmo-consulent Oude IJsselstreek

'Ik ontdekte dat ik medische oogkleppen op had' 30

Guus Metzemaekers,
huisarts bij Huisartsencentrum Ulft

Dat smaakt naar meer! 34

VOORWOORD

‘Zaaien en oogsten wat voor mensen echt van betekenis is’

Waar hebben mensen thuis behoefte aan als ze ongeneeslijk ziek zijn of kwetsbaar en op leeftijd? En hoe kunnen professionals elkaar beter vinden in de ondersteuning? Om die vragen te beantwoorden organiseert Agora Proeftuinen. De eerste, in de Oude IJsselstreek, staat in deze uitgave centraal. Proeftuinen zijn een aantrekkelijk middel om te inventariseren wat nu echt waardevol is. Bij Agora denken we niet vanuit systemen, maar kijken we vanuit mensen. Dat maakt een wereld van verschil.

‘In beleidsstukken valt nogal eens het woord “eigen regie”’. Dat klinkt mooi, maar in de praktijk betekent dit vaak dat mensen zelf hun hulpvraag moeten formuleren. Dat is ontzettend moeilijk, waardoor velen pas in een crisissituatie aan de bel trekken. Ik heb het zelf ervaren toen mijn man ongeneeslijk ziek werd. Je moet je eerst een weg banen door een woud aan bureaucratie en aan verschillende professionals hetzelfde verhaal vertellen. Dat is niet alleen onhandig, maar ook ontmoedigend. Voor iedereen, ook voor de professionals die zielsgraag willen helpen. Gelukkig erkent het ministerie de situatie ook. Daarom kreeg Agora de opdracht om te inventariseren waar het beter kan.

10 ingrediënten voor een succesvolle Proeftuin

Alles wat aandacht krijgt groeit. Vanzelfsprekend als het over een moestuin gaat. Met deze bril op hebben wij bij Agora gekeken naar samenwerking. Wij ontdekten veel overeenkomsten!

Een vruchtbare bodem

- 1 Verhalen in het zonnetje**
De mens achter de patiënt, daar begint alles mee.
- 2 Gegronde redenen**
Zonder noodzaak is de voedingsbodem arm.
- 3 Stevige wortels**
Zorg voor draagvlak, al vóór jullie om tafel gaan.

Oog voor de opbrengst

- 4 Wat je zaait oogst je**
Kijk vooruit, naar de resultaten.

Van de grond komen

- 5 Benoem een trekker**
Een aanjager met projectleiderskwaliteiten.
- 6 Zet een 'teeltplan' op**
Ofwel, een projectplan onder leiding van de aanjager.
- 7 Zorg voor de juiste groeicondities**
Water, zonlicht, compost... Planten kunnen niet zonder.
- 8 Monitoring**
Kijk regelmatig even terug als je bezig bent in de Proeftuin.

Tot bloei komen

- 9 Wat je aandacht geeft groeit**
Niet alleen aandacht voor de persoon en naasten, maar ook voor elkaar.

Pluk samen de vruchten

- 10 Deel de oogst**
Samen genieten van de opbrengsten, dat lukt alleen als je de resultaten deelt.

Een vruchtbare bodem

1 Verhalen in het zonnetje

De mens achter de patiënt, daar begint alles mee. Elke persoon, elke omstandigheid en ziekte is anders. Dat vraagt maatwerk. Daarom vormen (anonieme) **casussen** de basis van de Proeftuin. Samen bekijk je iemands situatie van alle kanten:

- Wie is deze persoon?
- Wat is op basis van het ziektebeeld te verwachten?
- Hoe kunnen we daarop anticiperen?
- Wie is betrokken vanuit de zorg en wie vanuit het sociaal domein?

2 Gegronde redenen

Zonder **noodzaak** is de voedingsbodem arm. De urgentie moet er zijn, bij alle betrokkenen - van uitvoerders tot bestuurders. Samen willen jullie werken aan betere, persoonlijke zorg. De wil is er, misschien zelfs het beleid al. Nu de uitvoering nog. Met feiten en cijfers maak je de noodzaak tastbaar, zoals:

- Hoeveel mensen zijn betrokken bij deze casus?
- Hoeveel mensen zijn er in je gemeente met een ongeneeslijke ziekte, zoals COPD of hartfalen?
- Hoeveel ouderen die kwetsbaar zijn door hoge leeftijd wonen er?

3 Stevige wortels

Zorg voor **draagvlak**, al vóór jullie om tafel gaan. Zo start je vanuit een sterk fundament. Van de huisarts, (palliatief) wijkverpleegkundige tot aan de sociaal werker en de Wmo-consulent. En iedere andere professional die bij de palliatieve fase betrokken is. Vergeet ook zeker de wethouder en directies van zorgorganisaties niet. Sterker, die heb je keihard nodig. Gemotiveerde bestuurders maken de route vrij: voor deelnemers en de toekomst, zodat er écht wat met de resultaten gedaan wordt.

Oog voor de opbrengst

4 Wat je zaait oogst je

Kijk vooruit, naar de resultaten. Wat wil je oogsten? Formuleer **duidelijke doelstellingen**, zodat jullie samen vanuit dezelfde overtuiging werken: kijk, hier doen we het voor. Denk aan de meerwaarde van lokale samenwerking, voor alle betrokkenen:

- **Mensen in de palliatieve fase:** kwaliteit van leven, ook met meer geluk en zingeving.
- **Naasten:** lagere belasting van mantelzorgers en sociaal netwerk.
- **Professionals:** doelmatige inzet van hun krachten en minder overbelasting.
- **Gemeente, zorg- en welzijnsorganisaties:** minder kosten door efficiëntie.

10 ingrediënten voor een succesvolle Proeftuin

Van de grond komen

Hoe **organiseer** je nu zo'n Proeftuin, zodat jullie bijeenkomsten ook echt vruchten afwerpen?

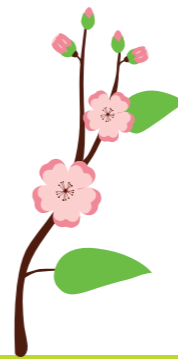
- 5 Benoem een trekker**
Een aanjager met projectleiderskwaliteiten. Diegene zorgt bijvoorbeeld voor frequente bijeenkomsten, de locatie daarvan, updates en dat jullie de opbrengsten delen.
- 6 Zet een 'teeltplan' op**
Ofwel, een projectplan onder leiding van de aanjager. Formuleer een gezamenlijke opdracht: doelen en opbrengsten, tijdpad, taakverdeling en de details van jullie aanpak.
- 7 Zorg voor de juiste groeicondities**
Water, zonlicht, compost... Planten kunnen niet zonder, maar ook als professional heb je condities nodig om te groeien. Zeker als je in de Proeftuin stapt.
 - **Tijd en aandacht:** professionals moeten door bestuurders of leidinggevenden vrijgesteld worden om met volle aandacht mee te doen.
 - **Regelruimte voor professionals:** Zoek binnen de mogelijkheden binnen de budget- en regelgeving. Staar je niet blind op wat niet kan maar zoek naar de mogelijkheden.
- 8 Monitoring**
Kijk regelmatig even terug als je bezig bent in de Proeftuin; ben je nog aan het doen wat de bedoeling is?

Tot bloei komen

9 Wat je aandacht geeft groeit
Een bekende uitdrukking, die helemaal in de Proeftuin geldt. Niet alleen met aandacht voor de persoon en naasten, maar ook voor elkaar: als deelnemende professionals. Samenwerking begint met een open houding en oprechte belangstelling voor collega's uit andere disciplines. Dit kan je helpen:

- **Plan in het begin maandelijks overleg waarin je casussen bespreekt.**
- **Durf kwetsbaar te zijn.** Durf te delen én een helpende hand te vragen en te bieden.
- **Leer van elkaar.** Een andere blik kan opeens een oplossing voor iemand zijn.
- **Ontdek de 'blinde vlekken'.**

Pluk samen de vruchten

10 Deel de oogst
Samen genieten van de opbrengsten, dat lukt alleen als je de resultaten deelt. Niet alleen aan het eind, maar ook tussendoor. Dat inspireert anderen en creëert betrokkenheid.

**10 ingrediënten
voor een
succesvolle
Proeftuin**

Wie: Kim Hanselman
Wat: wijkverpleegkundige bij Sensire

‘Zorg dat mensen het leven kunnen leiden dat ze graag willen’

Wat was voor jou de belangrijkste drijfveer om mee te doen?

‘De bundeling van krachten. Als wijkverpleegkundige heb ik best een groot netwerk, maar het waren losse lijntjes. Dan had de cliënt - bij wijze van spreken - drie verschillende mensen over de vloer die hem allemaal dezelfde vraag stelden. De verbinding miste, het gevoel dat je er samen voor hem of haar bent. Tenslotte hebben wij als professionals allemaal dezelfde wens: dat iemand zo lang mogelijk zelfstandig kan wonen en zich gelukkig voelt met hoe zaken geregeld zijn. Best lastig, omdat de zorg zo complex is geworden. Dat

maakt het nóg belangrijker om met anderen op te trekken, om samen de zorg slimmer aan te pakken. En, niet te vergeten, door die verbinding kun je beter op vroegsignalering inzetten en gezondheidsproblemen voorkomen.’

‘De cliënt voelt dat wij elkaar nu weten te vinden’

Met wie had je zonder de Proeftuin niet snel samengewerkt?

‘Eigenlijk werkte ik met iedereen weleens samen, alleen het contact is sterk geïntensiveerd. Eerst had je losse overleggen - de ene keer met alleen huisartsen, dan weer met de gemeente. Dankzij het uitvoeringsoverleg vanuit de Proeftuin werk je integraal samen, we sparren veel meer. Dat komt ook omdat je vanuit casuïstiek werkt. Die casussen zijn anoniem, maar je herkent er wel elementen in: ja, dat heb ik ook weleens gehad en zus en zo opgelost. Ontzettend leerzaam. En voordat een situatie dreigt te escaleren, kan een Proeftuin-professional ook ‘echt in de casus’ instappen. Dan trek je voor die cliënt verder samen op.’

Geef daar eens een voorbeeld van?

‘Een kwetsbaar, ouder echtpaar. Hij was dementerend, zij had ook een broze gezondheid. Maar wat als zij wegvalt? Hoe moet het dan verder met meneer? Dit bleken ook patiënten van huisarts Guus Metzemaekers uit de Proeftuin. Vervolgens zijn we samen opgetrokken, waarbij ook een Wmo-consulent en sociaal werker aanhaakten. Als een team werkten we met dezelfde insteek: mevrouw zo goed mogelijk ondersteunen om de zorg vol te houden en tegelijk zijn veiligheid in huis waarborgen. Want tegen iemand met dementie kun je niet telkens zeggen: meneer, u mag de trap niet op. Dat snapt hij niet. Zo kwam er bijvoorbeeld een traplift, maar werd ook het persoonlijke netwerk van het echtpaar ingezet. Wilde mevrouw even de deur uit, dan kwam er iemand in huis die even op meneer lette. Door deze totaalaanpak is een opname in een verzorgingshuis voorkomen en kon hij tot zijn overlijden thuis wonen, een nadrukkelijke wens van de familie. Ik ben heel blij dat we op die manier van betekenis konden zijn.’

Wat was voor jou de grootste eyeopener?

‘De meerwaarde van een sociaal werker. Ik dacht altijd dat ik wel redelijk zicht had op het sociale domein en wat er zich ‘achter de voordeur’ afspeelt, maar je kunt zo veel meer voor iemand betekenen. Bijvoorbeeld bij eenzaamheid, die in de coronatijd natuurlijk versterkte. Een sociaal werker kan dan bijvoorbeeld een buddy of maatje regelen, maar heeft bovendien overzicht over cliënten in de wijk met vergelijkbare problemen. Stel, iemand drie straten verderop is ook eenzaam, dan kan de sociaal werker de verbinding leggen: waarom gaan jullie niet eens met elkaar koffiedrinken?’

Noem eens een leerpunt?

‘Door corona moesten we uiteindelijk ons overleg stilleggen. Toen pas merkte ik hoezeer ik het miste. Mijn leerpunt is dan ook om toch voor een vorm van integraal overleg te blijven gaan. Je versterkt elkaar, waardoor je zichtbaar het leven van de cliënt verrijkt.’

Wat heb je echt dankzij de Proeftuin bereikt?

‘Als wijkverpleegkundige ben je de schakel tussen het medische en sociale domein. Dat komt nu veel beter tot zijn recht. Ik heb alle professionals ‘bij de hand’ en dat merkt de cliënt ook. Hij voelt dat we elkaar weten te vinden, op tijd en vanuit één traject. Met zo’n aanpak kun je ‘m ook makkelijker overtuigen voor extra hulp, want meestal is het bezwaar: niet wéér een nieuw, onbekend gezicht in huis. En dat begrijp ik. Als ik nu uitleg dat bijvoorbeeld een rouwverwerkingstherapeut bij het traject hoort, vanuit een gezamenlijke afstemming, dan wordt de drempel een stuk lager om zo iemand te introduceren.’

Eerst onderhouden, dan de vruchten plukken

Kims tips voor wijkverpleegkundigen:

- > ‘Investeer tijd om elkaar goed te leren kennen, de Proeftuin was ons startpunt daarvoor. Ja, dat kost even energie, maar daar pluk je later de vruchten van. Je kent elkaar, de lijntjes zijn korter. Uiteindelijk win je dus tijd.’
- > ‘Ga een goed gesprek met de cliënt aan en vraag door. Zo krijg je een compleet beeld van hoe diegene zijn leven het liefste leidt. En dus met welke professionals je het beste kunt samenwerken om dit realiseren.’

Wie: Otwin van Dijk
Wat: burgemeester Oude IJsselstreek

*'We maken de randen
van de wetten zachter'*

Wat waren voor jou de belangrijkste drijfveren om met deze Proeftuin te starten?

'Bij zorg denken we als eerste aan medicijnen geven, of iemand op tijd uit bed halen en diegene er twaalf uur later weer in leggen. Maar dan begint het leven pas, vind ik. Zorg is geen doel op zich, maar een voorwaarde voor een gelukkig leven. Ja, ook in de palliatieve fase, die toch vaak als een beladen deel van het zorgproces wordt gezien. Begrijpelijk, maar bedenk dat ook die mensen naar betekenis zoeken. Dat gaat van 'wilde plannen' uitvoeren tot de behoefte aan zinvolle gesprekken. Passende oplossingen voor dat bredere mensbeeld, daar is echt behoefte aan. Ten tweede, soms

schuurt het systeem. Ik was heel benieuwd welke 'stel achtige' discussies mensen belemmeren om het leven te leiden dat ze willen. De derde reden, ik wil dat mensen geen gedoe ervaren - zeker niet in de laatste levensfase. Daarom is het ontzettend belangrijk dat we de zorg niet alleen beter, maar ook makkelijker afstemmen op de patiënt én het hele ecosysteem om diegene heen, zoals partners en mantelzorgers.'

Wat maakt Oude IJsselstreek tot een geschikte gemeente voor deze Proeftuin?

'De Proeftuin sluit perfect aan op lopende pilots, gebaseerd op dezelfde filosofie. Hoe kunnen we mensen eenvoudiger helpen, maar ook beter? Hoe geven we professionals meer het stuur in handen? Hoe 'ontschotten' we tussen de verschillende wetten en organisaties, zonder dat mensen daar last van hebben? En hoe kijken we verder dan puur 'de techniek van de zorg', maar leggen we ook de verbinding naar welzijn en welbevinden? Wij geloven in zorg thuis, daar voel je je het lekkerst. Je bent tenslotte primair mens, geen patiënt. Daar moeten de zorg en het welzijn op aansluiten, zonder ingewikkeld gedoe.'

En wat is er echt dankzij de Proeftuin bereikt?

‘De huisarts, sociaal werker, thuiszorgmedewerker, wijkverpleegkundige en ga zo maar door: ze weten elkaar beter te vinden, dankzij die casussen over mensen van vlees en bloed. Daardoor leer je anders, breder naar situaties kijken, niet meer beginnend vanuit de regelgeving. Bij wijze van spreken: als we regel A en B optellen, dan kan alleen dit of dat. Ook ontdekten we dat je het stelsel niet per se grondig hoeft aan te passen als je er slimmer mee omgaat. Niet meer alleen handelend vanuit je eigen kolom.’

Geef daar eens een voorbeeld van?

‘Door samen te werken maken we de randen van de wetten zachter. Neem de wijkverpleegkundige en de sociaal werker. De wijkverpleegkundige wordt uit de Zorgverzekeringswet betaald, de sociaal werker vanuit de Wmo. Omdat ze elkaar nu kennen, trekken ze gezamenlijk op, los van ‘hun’ wet. En komen ze ook op het juiste moment in actie, bijvoorbeeld bij de indicatiestelling. Dat gebeurde nog weleens te vroeg of juist te laat, omdat mantelzorgers zich zo lang mogelijk ‘groot’

wilden houden, maar eigenlijk al op de toppen van kunnen liepen.’

Wat was je grootste eyeopener?

‘Dat het kan! Mensen worden gelukkiger, professionals vinden het leuk om met een bredere blik te werken. Ook is er meer vertrouwen tussen de disciplines. Als Tweede Kamerlid voerde ik zo’n acht, tien jaar geleden al debatten over ontschotten in de zorg. Sindsdien is de wens absoluut in Nederland ingeburgerd, maar ja, dan de uitvoering, zeker bij upscaling. Dan wordt het ingewikkeld. Budgetten die van de langdurige zorg opeens naar bijvoorbeeld de buurt moeten. Daarom is de Proeftuin zo’n fijne start: je begint klein. Bij ons smaakte dat naar meer. Zo is ons eerder gestarte project ‘Ontschot, Beter Thuis’ weer aangezwengeld. Samen met onder andere zorgkantoren onderzoeken we de vraag: hoe kunnen we de oplossing voor mensen vooropzetten en wij, als organisaties, onderling die financiering regelen? Daar hoef je dus niet allerlei wetten kolossaal voor aan te passen, maar het betekent wel: gezamenlijk geld in de pot stoppen en ja, dus ook de opbrengsten - shared savings - delen.’

Wat is jouw droom daarbij?

‘Dat niet bijvoorbeeld het zorgkantoor of de gemeente wordt afgerekend op dat ene deeltje dat onder hun hoede valt. Alle spelers zijn samen verantwoordelijk voor het geluk van mensen, ook in de laatste levensfase.’

Een vruchtbare bodem

Otwins tips voor een sterke start:

- > ‘Ontschotten begint bij gesprekken. Praat met zoveel mogelijk mensen. Over de zorg, hun welzijn. Dan merk je dat zij nooit beginnen met een ‘bestelling’ uit de Wmo, Zorgverzekeringswet of Wlz, maar altijd met een verhaal over hun leven.’
- > ‘Durf je als professional kwetsbaar op te stellen. Zeg waarmee je worstelt, waarbij je hulp nodig hebt. In de Proeftuin zagen we dat professionals juist door die kwetsbaarheid enorme stappen zetten.’

Wie: Ron Mestrom
Wat: adviseur sociaal domein bij de gemeente Oude IJsselstreek

‘Het systeem heeft niet overal de schuld van’

Wat waren voor jou de belangrijkste drijfveren om mee te doen?

‘Inwoners in de palliatieve fase beter helpen, aansluitend op hun sociale omgeving. Zeker nu mensen steeds ouder worden en langer leven met ongeneeslijke, chronische ziekten. Dat vraagt om betere, meer integrale samenwerking. In de hele keten. Tussen zorg en welzijn, tussen het formele én informele netwerk. Al langer gaan we ervanuit dat inwoners zo veel mogelijk zelf willen kunnen, waardoor de druk op de eerste- en tweedelijns zorg afneemt. De Proeftuin sluit hier goed op aan. Vragen die mij ook zeker bezighouden: geven we het systeem terecht de schuld als er dingen

misgaan? En hoe kunnen we de investeringen en de opbrengsten eerlijker samen verdelen? We zien vooral dat gemeenten investeren, bijvoorbeeld in mantelzorg, en de zorgverzekeraar daarvan de vruchten plukt. Dat willen we meer in balans krijgen.’

Met wie had je zonder de Proeftuin niet snel samengewerkt?

‘Met wijkverpleegkundigen. Interessant om te horen hoe zij werken. Eerlijk gezegd, ik schrok ook wel een beetje, want ze doen heel veel. Niet alles is zorg, vaak kan ook welzijn helpen - zeker gezien het schreeuwende tekort aan wijkverpleegkundigen. Ook krijgen ze van de zorgverzekeraar aardig wat vrijheid voor de indicatiestelling. En dat is goed, voor professionals, patiënt en naasten.’

Wat was voor jou de grootste eyeopener?

‘Dat we niet altijd het systeem de schuld kunnen geven. Anders organiseren, daar bereik je al veel mee. Dat wordt duidelijk als professionals zich ineens over dezelfde casus buigen. Van een van de eerste praktijkvoorbeelden hadden

we allemaal buikpijn. Een ongeneeslijke zieke inwoner, verzorgd door zijn partner en hun kind. Beiden waren overbelast, wat gevolgen had voor hun werk en studie. Dan komen de vragen. Hielp het PGB wel echt? Wanneer was het moment voor een indicatie voor een verpleeghuis? Had een mantelzorgsteunpunt kunnen helpen? Als je niet meer lángs elkaar heen, maar sámen werkt ben je dit soort schrijnende situaties twee stappen vóór. Je bent continu op de hoogte, kunt de onmacht eerder adresseren en inwoners betere keuzes laten maken. Niet harder werken, maar slimmer. En dat maakt ook de zorg beter en goedkoper, door de hele keten heen.'

Noem eens een leerpunt?

'Dat we inwoners ook moeten helpen om hun betekenisvolle naasten in te zetten. Een buurvrouw, een voetbalmaatje. Maar hulp vragen, ja, dat is vaak moeilijk. Toch kan een klein gebaar al helpen om de mantelzorg vol te houden. Dat er regelmatig voor je gekookt wordt, bijvoorbeeld. Aan ons als professionals om iedereen goed, structureel én op tijd te informeren over wie wat voor elkaar kan betekenen. Dat geldt trouwens ook

voor de professionals zelf. Dankzij de Proeftuin ken je elkaars meerwaarde beter.'

Welke praktijkvoorbeelden heb je daarvan?

'De huisarts die een geestelijk verzorger inschakelt. De maatschappelijke werker die de zwaardere gesprekken voert met de patiënt; nog vaak doet de wijkverpleegkundige dit alleen en 'er nog even bij'. De welzijnswerker die de mantelzorger uitnodigt voor een inloopsprekkuur, waar diegene onder het genot van een bakje koffie z'n verhaal kwijt kan bij een zorgvrijwilliger. Dan doen de juiste mensen de juiste dingen op het juiste moment.'

Wat heb je echt dankzij de Proeftuin bereikt?

'Dat er nu structurele samenwerking is tussen alle betrokken zorg- en welzijnsprofessionals. Ze willen namelijk zelf doorgaan met het zesweekse overleg, daar zijn we heel blij mee. Bovendien gaf de Proeftuin een eerder opgestart project, 'Ontschot, Beter Thuis', een boost. Samen met twee thuiszorgorganisaties en de zorgverzekeraar onderzoeken we wat er nu echt nodig is - zonder

dat wetten of financieringsstromen leidend zijn. Dat wil zeggen: eerst de zorg goed regelen, dan pas kijken bij wie de rekening komt. Zo verdelen we de baten en lasten eerlijker en worden systemen nooit het probleem van inwoners.'

Zó start je een vruchtbare Proeftuin

Rons tips voor adviseurs in het sociaal domein:

- > 'Zorg meteen voor bestuurlijk draagvlak. In ons geval kwam het initiatief vanuit Agora, directeur Clémence Ross is toevallig een oud-inwoner van Oude IJsselstreek. De band is warm, maar Agora's insteek sloot ook perfect op ons beleid aan. We konden dus snel van start.'
- > 'Schakel ook een aanjager in. Bij ons faciliteerde Agora de overleggen en bracht iedereen bij elkaar. Dat geeft comfort, het project kostte mij op jaarbasis slechts 25 uur. Dat is natuurlijk niets als je ziet wat de Proeftuin ons opgeleverd heeft.'

Wie: Lisette Polman
Wat: Wmo-consulent bij
de gemeente Oude IJsselstreek

*‘Wij kijken verder dan de
traplift, dat zien anderen
nu ook’*

Wat was voor jou de belangrijkste drijfveer om mee te doen?

‘Ik miste de samenwerking. Professionals werkten toch vooral op hun eigen eiland, ook wij als Wmo-consulenten. Daardoor konden we de inwoner niet het allerbeste helpen, terwijl we dat allemaal wel willen. Zelf kreeg ik steeds sterker de behoefte om andere disciplines sneller bij een traject te betrekken. Zeker in complexe situaties, bijvoorbeeld bij de overgang van de Wmo naar de Wlz. Die leveren soms lastige gesprekken op. Ik herinner me een dementerende man, wiens vrouw als mantelzorger op het punt stond om in

te storten. De situatie kon zo niet langer, vond ik, maar hun dochter zag de Wlz-indicatie om financiële redenen niet zitten. In zo’n situatie is het fijn als je samen met bijvoorbeeld de huisarts optrekt. Dan sta je sterker, juist met het oog op het welzijn van de inwoner.’

Met wie had je zonder de Proeftuin niet snel samengewerkt?

‘De huisarts, een enorme winst. We trekken nu vaker samen op en schakelen snel, wat zeker niet vanzelfsprekend was. Als Wmo-consulenten hebben we tenslotte geen medische bevoegdheid. Dat maakt ons voor een huisarts geen natuurlijke sparringpartner. Begrijpelijk, maar dankzij de Proeftuin ontdekten we elkaars meerwaarde. De huisarts ervaart nu dat wij verder kijken dan ‘de traplift’. Levensloopbestendigheid, daar gaat het om. Wij kijken heel breed. Waar loopt iemand tegenaan, wat kan hij nog zelf? Hoe kunnen we die persoon daarin helpen? En hoe zit het met de overbelasting van mantelzorgers? Met deze bril op stappen we nu eerder in, waardoor er minder vaak een extra beroep op de huisarts wordt gedaan.’

Wat was voor jou de grootste eyeopener?

‘Dat je oprecht naar elkaar leert luisteren. Zo weet je hoe die ander denkt, waar-ie tegenaan loopt. Een voorbeeld, over de huishoudelijke hulp. De wijkverpleegkundige wil het liefst vier uur per week, ik adviseer drie uur. Eerder stond je tegenover elkaar, simpelweg omdat je de situatie vanuit een andere invalshoek benadert. Zij vanuit het zorgperspectief, ik kijk wat iemand nog wel kan. Nu vragen we: zeg, hoe zie jij dit eigenlijk? Je hoeft het nog steeds niet eens te zijn, maar dankzij de Proeftuin ontstaat meer begrip voor elkaars standpunten.’

Noem eens een leerpunt?

‘Nog beter doorvragen bij de inwoner wie er allemaal bij een traject betrokken zijn. En wie dus ook niet, zodat die professional kan aanhaken. Als je dat overzicht mist, verval je zo weer in het oude stramien - zeker omdat we door corona het uitvoeringsoverleg moesten stilleggen. Het is net als in elke relatie: je moet eraan blijven werken.’

Wat heb je echt dankzij de Proeftuin bereikt?

‘Dat je elkaar sneller ‘invliegt’, omdat je nu een gezicht bij die andere professionals hebt. Juist die ontmoeting in het overleg is zo waardevol. Zo ga ik vaker samen met de wijkverpleegkundige op huisbezoek. Ook zijn wij als Wmo-consulenten geïntroduceerd bij het Multidisciplinair Overleg bij huisartsen. En door de kortere lijntjes zijn de juiste professionals eerder in beeld. Zo kwam ik bij een man over de vloer die al twee weken met een open wond rondliep. Ik belde de wijkverpleegkundige en zij pakte de wondverzorging direct op.

Ook problemen signaleer je samen in een vroeger stadium, waardoor zorg niet of pas later nodig is. Dat scheelt ook kosten. Bijvoorbeeld: de wijkverpleegkundige belt mij dat iemand zichzelf verwaarloost en dat diegene al enorm geholpen is met inzet van huishoudelijke hulp. Dat voorkomt gezondheidsproblemen, maar ook een vervuilingscasus. En de Wlz-indicatie beoordelen we nu zorgvuldiger, mét elkaar. Is die indicatie nu al nodig? Of zijn er nog andere oplossingen? Eerder

‘dramden’ we de Wlz er weleens door, want ja, vanuit regelgeving ligt de Wlz vóór op de Wmo. We kijken nu minder rigide naar de wet en nog meer naar het belang van de inwoner.’

Hoe verschillende ‘gewassen’ elkaar versterken

Lisettes tips voor Wmo-consulenten:

- > ‘Zie andere professionals niet als ‘concurrenten’, ze nemen je je werk niet af. Je versterkt elkaar juist, waardoor iedereen beter zijn werk doet.’
- > ‘Luister goed naar elkaar, wees oprecht geïnteresseerd. Zo kom je dichterbij elkaar en kun je samen meer voor de inwoner betekenen.’

Wie: Guus Metzemaekers
Wat: huisarts bij
Huisartsencentrum Ulft

‘Ik ontdekte dat ik medische oogkleppen op had’

Wat was voor jou de belangrijkste drijfveer om mee te doen?

‘Als huisarts wil je dat iemand de beste zorg krijgt, op het juiste moment. Maar ik maakte regelmatig mee dat regels dit belemmeren. De Wlz-indicatie kan zo’n knelpunt zijn. Zodra je merkt dat een patiënt uiteindelijk zwaardere zorg nodig heeft, moet je die indicatie aanvragen. Ruim op tijd dus. Alleen je weet nooit wanneer de opname écht nodig is. Duurt dat nog maanden, een jaar? In de tussentijd belandt de patiënt in niemandsland: thuiswonend, maar wel vallend onder de Wlz. Alleen onder de Wlz krijgt een patiënt thuis minder zorg vergoed dan onder de Wmo en Zorgverzekeringswet, terwijl diegene

juist steeds méér hulp nodig heeft. Dat wringt. Ik vind dat als huisarts moeilijk om aan te zien en was benieuwd of dit ook anders kan. Eerst de patiënt, dan pas de financiën - en niet andersom, zoals nu. Lukt dit beter door samen te werken, zoals in de Proeftuin? Of moeten we dit toch ook op bestuurlijk niveau aanhangig maken, zodat de regels aangepast worden?’

Met wie had je zonder de Proeftuin niet snel samengewerkt?

‘De gemeente, vooral de Wmo-consulent en sociaal werker. Als medisch geschoolde denk ik al snel: deze situatie lossen we op met meer zorg. Maar dat kan ook anders, vanuit een andere invalshoek, zoals zij mij laten zien. Wmo-consulenten kijken bijvoorbeeld waar iemand thuis tegenaan loopt en wat helpt om langer zelfstandig te blijven. Een traplift, hulp uit het persoonlijke netwerk of een vrijwillig maatje bijvoorbeeld. En dit regelen ze, ook de eventueel financiële kant. Zo voorkom je al veel problemen, waardoor ik als huisarts pas later in beeld kom. Niet alles vraagt meteen om een geneeskundige oplossing. Ik ontdekte dat ik al die jaren met medische oogkleppen op werkte.’

Heb je ook een praktijkvoorbeeld van die meerwaarde?

‘Jazeker, diverse voorbeelden. Zoals een chronisch zieke vrouw van eind zestig. Alleenstaand, maar ze wilde dolgraag langer thuisblijven. Dat is gelukt, dankzij bijvoorbeeld een traplift en de hulp van een buurman. En door de casuïstiek in ons Proeftuin-overleg ontdekten we per toeval dat wijkverpleegkundige Kim Hanselman en ik bij hetzelfde bejaarde echtpaar over de vloer kwamen. Meneer dementerend, mevrouw nam alle zorg op zich en was zelf ook kwetsbaar. Kim en ik zijn toen direct samen opgetrokken, waarbij ook een Wmo-consulent en sociaal werker aanhaakten. Door een totaalaanpak - van hulpmiddelen tot de inzet van het informele netwerk, konden we mevrouw ontlasten en tegelijk een opname voorkomen.’

Wat was voor jou de grootste eyeopener?

‘Hoeveel communicatie er eigenlijk via de patiënt liep - en niet via de professionals, zoals het hoort. Het is zo makkelijk om te zeggen: geef je dit of dat even door aan de wijkverpleegkundige? Dankzij het overleg heb ik letterlijk in beeld wie

wat kan doen, en met wie je rechtstreeks kunt schakelen. Dat voorkomt ook dubbel werk. Dan regelde ik de ggz-praktijkondersteuner, terwijl de wijkverpleegkundige andere geestelijke bijstand aan het inschakelen was. Ja, onhandig. Ik heb het nummer van de wijkverpleegkundige nu in mijn telefoon, ik bel haar gewoon om iets af te stemmen.’

Noem eens een leerpunt?

‘Ik had van geestelijk verzorgers gehoord, maar ik kwam er niet op om hen in te zetten. Dat is ook nog niet gebeurd, maar het staat nu wel op mijn netvlies.’

Wat heb je echt dankzij de Proeftuin bereikt?

‘Dat je binnen de bestuurlijke regels inderdaad veel meer voor elkaar krijgt door samen te werken. Neem die Wlz-indicatie, daar staan we nu bewuster bij stil. Ik, de wijkverpleegkundige en Wmo-consulent bekijken nu samen wanneer die aanvraag nodig is. En ja, we dienen ‘m ook weleens later in. Die gok nemen we, zodat de patiënt de beste zorg krijgt. En wat betreft de regelgeving

en het systeem: ik begrijp dat de Proeftuin het gemeenteproject ‘Ontschot, Beter Thuis’ verder heeft aangezwengeld. Dus de gemeente onderzoekt de bestuurlijke en financiële mogelijkheden, wij als zorg- en welzijnsprofessionals pakken de praktijk verder op.’

Dit ga je oogsten

Guus’ tip voor huisartsen:

- > ‘Doe mee, ook al heb je het druk. In mijn beroepsgroep heerst weleens angst voor dit soort projecten, merk ik. Dat ze te veel tijd kosten. Herkenbaar, maar ik verzeker je, het levert juist tijd op. Bijvoorbeeld omdat er medische zaken wegvallen, of pas later door de huisarts opgepakt hoeven te worden. Ook voorkom je dubbele huisbezoeken als je direct met de wijkverpleegkundige contact onderhoudt.’

De volgende stap...

De vergrijzing maakt het noodzakelijk dat we schaarse middelen en menskracht voor ongeneeslijk zieken nóg doelmatiger en efficiënter inzetten. Het veld van professionals en vrijwilligers is zo veelzijdig en daarmee complex dat samenwerken niet vanzelfsprekend is.

In deze uitgave staat de Proeftuin in de gemeente Oude IJsselstreek centraal, waarin de samenwerking rond casuïstiek is beschreven. De resultaten zijn veelbelovend en smaken daarom zeker naar meer. We zien dat de gewenste verandering direct op gang komt als professionals en vrijwilligers de voordelen van meer en beter samenwerken ervaren. Daarom organiseert Agora de komende jaren meer Proeftuinen, met diverse partners, in het hele land.

Houdt daarom de website en nieuwsbrief van Agora in de gaten. Wij houden u op de hoogte van alle nieuwe ontwikkelingen.

Via deze QR code komt u op de projectpagina Proeftuinen van Agora.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Agora, Groeneweg 21 A, 3981 CK, Bunnik
www.agora.nl

Interviews:

Suzanne Geurts

Fotografie:

©Stan Bouman (interviews)
Janita Sassen (Clémence Ross-van Dorp)

Vormgeving:

Henriëtte van Asch, Smaak-ontwerpers

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door printouts, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. ©Agora, 2021

www.agora.nl